

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

LĒMUMS PAR TIESVEDĪBAS IZBEIGŠANU LIETĀ NR. 2008-41-01

Rīgā

2009. gada 9. aprīlī

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas rīcības sēdes priekšsēdētājs Gunārs Kūtris, tiesneši Kaspars Balodis, Aija Branta, Juris Jelāgins, Kristīne Krūma un Viktors Skudra,

tiesas rīcības sēdē izskatījusi priekšlikumu izbeigt tiesvedību lietā Nr. 2008-41-01 “Par Saeimas vēlēšanu likuma 2. panta 1. punkta un likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 2. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 6., 8. un 91. pantam”,

k o n s t a t ē j a :

1. Lieta ierosināta 2008. gada 28. oktobrī pēc Mārtiņa Ēča (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) konstitucionālās sūdzības, sākotnēji ar nosaukumu “Par Saeimas vēlēšanu likuma 2. panta 1. punkta, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likuma 3. panta 2. punkta un likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 2. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 6., 8. un 91. pantam”.

Sakarā ar to, ka viena no lietā apstrīdētajām normām – Eiropas Parlamenta vēlēšanu likuma 3. panta 2. punkts – lietas sagatavošanas gaitā zaudēja spēku, Satversmes tiesa 2008. gada 16. decembrī rīcības sēdē pieņēma lēmumu par tiesvedības izbeigšanu šajā daļā un lietas nosaukuma maiņu, nosakot lietai nosaukumu “Par Saeimas vēlēšanu likuma 2. panta 1. punkta un likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 2. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 6., 8. un 91. pantam”.

2. Pēc minētā lēmuma pieņemšanas lietā ir apstrīdētas divas dažādu likumu normas – Saeimas vēlēšanu likuma 2. panta 1. punkts un likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 2. pants (turpmāk – apstrīdētās normas):

1) Saeimas vēlēšanu likuma 2. panta 1. punkts lietas sagatavošanas laikā noteica, ka tiesību vēlēt nav personām, kuras izcieš sodu brīvības atņemšanas vietās” (turpmāk – apstrīdētā Saeimas vēlēšanu likuma norma);

2) likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 2. pants paredz, ka “tautas nobalsošanā un likumu ierosināšanā var piedalīties visi Latvijas pilsoņi, kuriem ir tiesības vēlēt Saeimu” (turpmāk – apstrīdētā likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” norma).

3. Pieteikuma iesniedzējs izcieš brīvības atņemšanas sodu. Viņš uzskata, ka apstrīdētās normas aizskar viņam Satversmes 6., 8. un 91. pantā noteiktās pamattiesības.

Pieteikumā izteikts viedoklis, ka apstrīdētās normas ir pretrunā ar vienu no Satversmē noteiktajiem vēlēšanu principiem, proti, ka vēlēšanām ir jābūt vispārējām.

Līdztekus Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka viņš tiek diskriminēts pēc sociālā stāvokļa, proti, sakarā ar to, ka viņš atrodas ieslodzījumā. Tas esot pretrunā ar Satversmes 91. pantā noteiktajām pamattiesībām.

Pieteikuma iesniedzējs nenoliedz, ka personas pamattiesības ir iespējams ierobežot, ja ierobežojums ir noteikts ar likumu, tas kalpo leģitīmam mērķim, ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā un samērīgs attiecībā pret leģitīmo mērķi.

Atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā *Hirsts pret Apvienoto Karalisti (Hirst v. the United Kingdom (no. 2) [GC], no. 74025/01, ECHR 2005-IX)*, pieteikumā izteikts viedoklis, ka apstrīdētajās normās noteiktais pamattiesību ierobežojums nav samērīgs.

4. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – iesniegusi Satversmes tiesai 2008. gada 1. decembra vēstuli par atbildes rakstu lietā (*lietas materiālu 119. lpp.*), kurā norādījusi uz Ministru kabineta iesniegtajiem un Saeimā tobrīd pirmajā lasījumā pieņemtajiem likumprojektiem (*Nr. 566/Lp9 un Nr. 567/Lp9*), kas paredzēja grozījumus Saeimas vēlēšanu likumā un likumā “Par tautas

nobalsošanu un likumu ierosināšanu”, atceļot vēlēšanu tiesību ierobežojumu notiesātajiem.

Saeima norāda, ka Ministru kabinets šos grozījumus izstrādājis, vadoties no Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā lietā Hirsts pret Apvienoto Karalisti izteiktajām atziņām.

5. Pieaicinātā persona – **Ministru kabinets** – savā viedoklī uzsvēris, ka vēlēšanu tiesības ir vienas no svarīgākajām politiskajām tiesībām. Tomēr šīs tiesības var un pat ir nepieciešams ierobežot (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 23. septembra spriedumu lietā Nr. 2002-08-01*).

Ministru kabinets uzskata, ka aktīvo vēlēšanu tiesību ierobežojums notiesātajām personām noteikts ar likumu un tam ir leģitīms mērķis. Proti, Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielā palāta spriedumā lietā Hirsts pret Apvienoto Karalisti piekritusi tam, ka likuma normai, kas neparedz parlamenta vēlēšanu tiesības personai, kura atrodas ieslodzījuma vietā, ir leģitīms mērķis “novērst noziegumus, ietekmējot ieslodzīto personu uzvedību, un celt pilsonisko atbildību par tiesiskuma ievērošanu”. Tāds pats mērķis esot arī apstrīdētajai Saeimas vēlēšanu likuma normai.

Ministru kabinets atzīst, ka pēc Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas spriedumā lietā Hirsts pret Apvienoto Karalisti izteiktajām atziņām pastāv šaubas par apstrīdētajā Saeimas vēlēšanu likuma normā noteiktā ierobežojuma proporcionalitāti, taču nepiekrīt pieteikumā izteiktajam viedoklim, ka apstrīdētās normas attiecībā pret Pieteikuma iesniedzēju esot diskriminējošas un neatbilstot Satversmes 91. panta otrajam teikumam.

Ministru kabinets norāda, ka apstrīdētā likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” norma ir blanketa norma, tas ir, tā ietver atsauci uz citiem normatīvajiem aktiem, kas noteic, kuriem Latvijas pilsoņiem ir tiesības vēlēties Saeimu. Šī norma pati par sevi neietverot nekādus ierobežojumus Latvijas pilsoņiem un neesot pretrunā ar Satversmes 91. pantu.

6. Viedoklī, ko Pieteikuma iesniedzējs izteicis pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem, viņš uzsver, ka likumprojekts “Grozījumi Saeimas vēlēšanu likumā”, kas paredzēja izteikt Saeimas vēlēšanu likuma 2. pantu jaunā redakcijā un lietas sagatavošanas gaitā bija sagatavots otrajam lasījumam, ir tas, uz ko viņš

kā notiesātā persona un kā konstitucionālās sūdzības iesniedzējs ir tiecies un ko viņš ir vēlējis panākt (*sk. lietas materiālu 175. lpp.*).

7. 2009. gada 26. februārī Saeima pieņēma, un 2009. gada 18. martā Valsts prezidents izsludināja likumu “Grozījumi Saeimas vēlēšanu likumā”, kas stājās spēkā 2009. gada 1. aprīlī. Tas izteic Saeimas vēlēšanu likuma 2. pantu šādā redakcijā: “Tiesību vēlēt nav personām, kuras likumā paredzētajā kārtībā atzītas par rīcības nespējīgām”.

8. Saeima ir lūgusi izbeigt tiesvedību lietā (*sk. lietas materiālu 177. lpp.*), jo pieteikumā skartais tiesību jautājums esot atrisināts.

Satversmes tiesa

s e c i n ā j a:

9. Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punkts noteic, ka tiesvedību lietā var izbeigt līdz sprieduma pasludināšanai ar Satversmes tiesas lēmumu, ja apstrīdētā tiesību norma (akts) ir zaudējusi spēku.

Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmā daļa paredz Satversmes tiesas tiesības izbeigt tiesvedību, bet ne pienākumu to darīt. Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punkts ir vērsts uz to, lai nodrošinātu Satversmes tiesas procesa ekonomiju un lai Satversmes tiesai nebūtu jātaisa spriedums lietās, kurās strīds vairs nepastāv. Ja strīds vairs nepastāv, zūd jēga Satversmes tiesas procesam (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 23. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2005-01-01 6. punktu un Satversmes tiesas 2009. gada 3. februāra sprieduma lietā Nr. 2008-45-03 5. punktu*).

10. Apstrīdētā Saeimas vēlēšanu likuma norma ir zaudējusi spēku, bet Saeimas vēlēšanu likuma 2. panta šobrīd spēkā esošā redakcija vairs nesatur iespējamo pamattiesību ierobežojumu, uz kuru norādīts konstitucionālajā sūdzībā. Pieteikuma iesniedzējs nav prasījis, lai kāda no apstrīdētajām normām tiktu atzīta par spēkā neesošu ar atpakaļejošu spēku, bet gluži otrādi, ir izteicis viedokli, ka minēto grozījumu izdarīšana Saeimas vēlēšanu likumā ir tas, uz ko viņš tiecies. Līdz ar to nepastāv nepieciešamība turpināt tiesvedību daļā par apstrīdētās Saeimas vēlēšanu likuma normas atbilstību Satversmei.

11. Likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 2. pants pats par sevi nenoteic, vai tiesības piedalīties tautas nobalsošanā ir tām personām, kuras izcieš sodu brīvības atņemšanas vietās. Stājoties spēkā Saeimas vēlēšanu likuma 2. panta jaunajai redakcijai, arī likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 2. pants vairs nesatur iespējamo pamattiesību ierobežojumu, uz kuru norādīts konstitucionālajā sūdzībā. Līdz ar to strīds lietā vairs nepastāv, un tiesvedības turpināšana daļā par apstrīdētās likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” normas atbilstību Satversmei nav nepieciešama.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. un 6. punktu, Satversmes tiesa

n o l ē m a:

izbeigt tiesvedību lietā Nr.2008-41-01 “Par Saeimas vēlēšanu likuma 2. panta 1. punkta un likuma “Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 2. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 6., 8. un 91. pantam”, kas ierosināta pēc Mārtiņa Ēča konstitucionālās sūdzības.

Lēmums nav pārsūdzams.

Rīcības sēdes priekšsēdētājs

G. Kūtris